

Raport NFOŚiGW

Plan raportu: Zaangażowanie społeczności lokalnej w proces współprojektowania (LIFE PACT – Kraków)

1. Wprowadzenie

Cel raportu

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie przebiegu, metod oraz efektów działań związanych z zaangażowaniem społeczności lokalnej w proces współprojektowania rozwiązań opartych na naturze (Nature-Based Solutions, NBS) w Krakowie, realizowanych w ramach projektu LIFE PACT – Czynnik ludzki. Adaptacja miasta na potrzeby jutra. Raport stanowi narzędzie ewaluacji skuteczności partycypacji społecznej w kontekście europejskich standardów programu LIFE oraz podstawę do dalszego rozwoju i replikacji działań partycypacyjnych w adaptacji miast do zmian klimatu.

Główne cele projektu LIFE PACT

Projekt LIFE PACT (People-Driven: Adapting Cities for Tomorrow) koncentruje się na wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań adaptacyjnych w miastach, opartych na zaangażowaniu społecznym i wykorzystaniu rozwiązań opartych na naturze (Nature-Based Solutions, NBS). Główne cele projektu obejmują:

1. Wzmocnienie odporności miast na zmiany klimatu
2. Współtworzenie rozwiązań z mieszkańcami i interesariuszami
3. Testowanie i wdrażanie rozwiązań opartych na naturze (NBS) w przestrzeni miejskiej
4. Rozwój narzędzi cyfrowych i metod wspierających adaptację
5. Upowszechnianie wiedzy i budowanie kompetencji

Kontekst projektu LIFE PACT w Krakowie

Projekt LIFE PACT jest realizowany w trzech miastach europejskich: Leuven, Madrycie i Krakowie. Jego głównym założeniem jest rozwój i wdrożenie zintegrowanego modelu adaptacji miast do zmian klimatu poprzez szerokie włączenie mieszkańców, interesariuszy lokalnych, jednostek miejskich oraz ekspertów w proces współtworzenia i wdrażania NBS. W Krakowie działania te zostały zintegrowane z lokalnymi strategiami rewitalizacji oraz planowania przestrzennego, a wybór lokalizacji i zakres interwencji oparto na konsultacjach z Radami Dzielnic oraz analizie potrzeb środowiskowych i społecznych.

W ramach projektu LIFE PACT w Krakowie wytypowano pięć obszarów do realizacji inwestycji opartych na NBS:

Dofinansowane
przez Unię Europejską

Zarząd
Infrastruktury Wodnej
w Krakowie

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Nr	Lokalizacja	Adres	Link do Map Google
1	Park przy Kuźnicy Kołtająowskiej	ul. Kuźnicy Kołtająowskiej/ ul. Banacha Dzielnica IV Prądnik Biały	Zobacz na mapie
2	Teren przy ul. Chełmońskiego i Ehrenberga	ul. Chełmońskiego / ul. Ehrenberga, Dzielnica IV Prądnik Biały	Zobacz na mapie
3	Szkoła Podstawowa nr 2	ul. Strzelców 5a, Dzielnica XV Mistrzejowice	Zobacz na mapie
4	Teren przy ul. Witosa, Gołaska i Marcowa	ul. Witosa / ul. Gołaska / ul. Marcowa, Dzielnica XI Podgórze Duchackie	Zobacz na mapie
5	Planty Dębnickie	ul. Monte Cassino, Dzielnica VIII Dębni	Zobacz na mapie

Głównymi celami działań są:

- zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu (redukcja miejskiej wyspy ciepła, poprawa retencji wód opadowych),
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie atrakcyjnych, zielonych przestrzeni publicznych,
- budowanie świadomości i kompetencji społecznych w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Metodologia opracowania raportu

Raport został opracowany na podstawie:

- analizy dokumentacji projektowej oraz materiałów LIFE Practices Book,
- przeglądu notatek i protokołów ze spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami,
- analizy przebiegu procesu wyboru lokalizacji oraz oceny skuteczności zastosowanych mechanizmów partycypacji.

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W części analitycznej wykorzystano cytaty i przykłady z dokumentacji spotkań z mieszkańcami, umożliwiające ocenę wpływu partycypacji na ostateczny kształt projektów. Raport odnosi się do standardów europejskich LIFE oraz dobrych praktyk wypracowanych w trakcie realizacji projektu w Leuven i Madrycie, wskazując na potencjał replikacji wypracowanych rozwiązań w innych miastach.

„Projekt LIFE PACT zakłada wdrożenie rozwiązań małej architektury opartych na tych znanych z przyrody (Nature Based Solution – NBS) w kilku miejscach w Krakowie, w celu adaptacji miasta do zmian klimatu. (...) Ma dwa główne cele: zaangażowanie obywateli i interesariuszy (...) oraz adaptację miasta do zmieniających się warunków klimatycznych.”

W kolejnych rozdziałach raportu przedstawiono szczegółowo przebieg procesu angażowania społeczności, zastosowane narzędzia partycypacyjne, analizę wyników oraz rekomendacje dla dalszego rozwoju działań współprojektowych w Krakowie.

2. Metodologia opracowania raportu

Metodologia niniejszego raportu opiera się na kompleksowej analizie dokumentacji projektowej, notatek ze spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, protokołów komisji ds. lokalizacji oraz materiałów informacyjnych i raportów przygotowanych przez partnerów projektu LIFE PACT. W procesie opracowania raportu uwzględniono zarówno doświadczenia jednostki Zarząd Infrastruktury Wodnej, jak i wytyczne oraz standardy partycypacji społecznej wynikające z dokumentów LIFE Practices Book. Do kluczowych, dokumentów należą:

- **Dokumentacja projektowa:** Przeanalizowano projekty zagospodarowania terenu, opisy techniczne, harmonogramy oraz uzgodnienia branżowe dla wszystkich lokalizacji objętych projektem. Uwzględniono szczegółowe podstawy prawne, zakresy opracowań oraz wytyczne inwestorskie.
- **Notatki ze spotkań z mieszkańcami:** Wykorzystano zbiorcze notatki z konsultacji społecznych, które dokumentują przebieg spotkań, zgłaszane postulaty, pytania oraz akceptację lub zastrzeżenia wobec proponowanych rozwiązań. Cytaty i przykłady z tych notatek stanowią podstawę do oceny skuteczności partycypacji i wpływu społeczności na ostateczny kształt projektów.
- **Protokoły komisji:** Uwzględniono protokoły z posiedzeń komisji, które dokumentują proces wyboru terenów inwestycyjnych, kryteria oceny oraz uzasadnienia wyborów, co pozwala na przesłedzenie transparentności i powtarzalności procesu.
- **Publikacje i raporty partnerów:** Przeanalizowano raporty końcowe, sprawozdania z realizacji działań partycypacyjnych oraz materiały informacyjne przygotowane przez partnerów projektu w Leuven, Madrycie i Krakowie, w tym wypracowane metody angażowania mieszkańców i interesariuszy.
- **Dokumentacja projektowa** - projekty zagospodarowania terenu, opisy techniczne – efekt pracy, konsultacji i procesu zaangażowania społecznego.

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Kraków, korzystając z doświadczeń Leuven i Madrytu, wdrożył model partycypacji oparty na cyklicznych spotkaniach, otwartości procesu oraz budowaniu trwałych relacji z lokalnymi interesariuszami. Kluczowe elementy replikowane w Krakowie to:

- tworzenie grup roboczych z udziałem mieszkańców, projektantów i przedstawicieli jednostek miejskich,
- prowadzenie warsztatów współprojektowania, umożliwiających realny wpływ społeczności na wybór i kształt rozwiązań NBS,
- wdrażanie mechanizmów informowania zwrotnego i dokumentowania postępów,
- adaptacja narzędzi komunikacji i edukacji wypracowanych w Leuven.

3. Założenia i cele procesu partycypacji

Projektując proces partycypacji społecznej Kraków opierał się na trzech kluczowych elementach: zgodności z założeniami wniosku o dofinansowanie, metodologii i praktykach określonych w Practices Book oraz lokalnych oczekiwaniach i uwarunkowaniach.

○ Odniesienie do wniosku o dofinansowanie i realizacja wymogów przez Kraków

Wniosek projektowy LIFE PACT zakładał wdrożenie rozwiązań opartych na naturze (Nature-Based Solutions, NBS) w wybranych lokalizacjach miejskich, przy aktywnym zaangażowaniu społeczności lokalnej oraz interesariuszy. Kluczowe oczekiwania wobec procesu partycypacji obejmowały:

- **Włączenie mieszkańców i interesariuszy w proces współprojektowania:** W Krakowie zrealizowano ten wymóg poprzez cykl otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami dzielnic objętych projektem. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele jednostek miejskich, projektanci oraz lokalne rady dzielnic, co zapewniło szeroką reprezentację interesów społecznych i instytucjonalnych.
- **Identyfikacja i wybór lokalizacji w dialogu z lokalnymi społecznościami:** Proces typowania działek pod inwestycje został przeprowadzony we współpracy z Radami Dzielnic, z uwzględnieniem kryteriów własności, powierzchni oraz potencjału adaptacyjnego. Mieszkańcy mieli możliwość zgłaszania propozycji lokalizacji oraz wyrażania opinii na temat planowanych rozwiązań.
- **Transparentność i dokumentowanie procesu:** Każdy etap konsultacji był dokumentowany w formie notatek, protokołów oraz podsumowań, które stanowiły podstawę do wprowadzania korekt w projektach. Przykłady cytatów z notatek ilustrują realny wpływ mieszkańców na ostateczny kształt inwestycji, np. postulaty dotyczące monitoringu, doboru zieleni czy elementów małej architektury.
- **Edukacja i budowanie świadomości klimatycznej:** W trakcie spotkań prezentowano założenia NBS oraz korzyści płynące z adaptacji miasta do zmian klimatu, co miało na celu zwiększenie akceptacji społecznej dla inwestycji i aktywizację mieszkańców do dalszego udziału w działaniach adaptacyjnych.

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

○ **Odniesienie do LIFE Practices Book: współprojektowanie, transparentność, aktywny udział**

W działaniach prowadzonych w Krakowie odzwierciedlono kluczowe założenia LIFE Practices Book w zakresie partycypacji:

- **Model współprojektowania:** Zastosowano praktykę wspólnego tworzenia koncepcji zagospodarowania terenów, w której mieszkańcy mieli realny wpływ na wybór rozwiązań NBS, układ funkcjonalny przestrzeni oraz dobór wyposażenia. Każda propozycja była omawiana i konsultowana podczas spotkań, a projektanci zobowiązani byli do uwzględniania zgłoszonych uwag w kolejnych wersjach projektów.
- **Transparentność procesu:** Zapewniono otwartość konsultacji, dostęp do informacji o przebiegu prac oraz możliwość zgłaszania uwag na każdym etapie. Dokumentacja konsultacji była publicznie dostępna, a mieszkańcy informowani o efektach swoich sugestii.
- **Aktywny udział mieszkańców:** W praktyce wdrożono mechanizmy umożliwiające szerokie włączenie mieszkańców – od otwartych spotkań, przez warsztaty współprojektowania, po konsultacje online i zbieranie opinii po spotkaniach. Przykłady z notatek pokazują, że mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w dyskusjach, zgłaszali własne pomysły i oczekiwania, a ich postulaty były przedmiotem analizy i wdrażania.

○ **Cele lokalne: specyfika dzielnic, oczekiwania mieszkańców, adaptacja do zmian klimatu**

Proces partycypacji w Krakowie został dostosowany do lokalnych warunków i oczekiwań mieszkańców poszczególnych dzielnic:

- **Uwzględnienie specyfiki dzielnic:** Każda lokalizacja była analizowana pod kątem uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych i społecznych. Wybierano miejsca o wysokim stopniu zurbanizowania, narażone na zjawisko miejskiej wyspy ciepła lub podtopienia, gdzie interwencje NBS mogły przynieść największe korzyści adaptacyjne.
- **Odpowiedź na oczekiwania mieszkańców:** W trakcie konsultacji mieszkańcy zgłaszali konkretne potrzeby, m.in. dotyczące poprawy bezpieczeństwa (np. montaż monitoringu), zwiększenia ilości zieleni, budowy miejsc do rekreacji czy rozwiązań retencyjnych. Projekty były modyfikowane zgodnie z tymi oczekiwaniami, co potwierdzają cytaty z dokumentacji spotkań.
- **Adaptacja do zmian klimatu poprzez NBS:** Głównym celem działań było zwiększenie odporności miasta na skutki zmian klimatu poprzez wdrożenie rozwiązań takich jak ogrody deszczowe, rozszczelnienie nawierzchni, nowe nasadzenia zieleni i elementy błękitno-zielonej infrastruktury. Efektem było nie tylko ograniczenie negatywnych zjawisk (np. podtopień, przegrzewania), ale także poprawa jakości życia mieszkańców i wzrost świadomości ekologicznej.

„Life Pact ma dwa główne cele: zaangażowanie obywateli i interesariuszy np. władz lokalnych, organizacji pozarządowych we wdrażanie NBS oraz adaptację miasta do zmieniających się warunków klimatycznych. W ramach zaangażowania obywateli przeprowadzone będą konsultacje społeczne,

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

mające na celu uwrażliwienie na negatywne skutki zmian klimatycznych w przestrzeni miejskiej oraz aktywizację do wdrażania NBS.”

Podsumowując, proces partycypacji w Krakowie został przeprowadzony zgodnie z założeniami wniosku oraz wytycznymi LIFE Practices Book, z pełnym uwzględnieniem lokalnych potrzeb i specyfiki dzielnic, co przełożyło się na skuteczną adaptację miasta do zmian klimatu poprzez rozwiązania oparte na naturze.

4. Przebieg procesu zaangażowania społeczności

Etapy procesu

Identyfikacja lokalizacji i interesariuszy

Proces identyfikacji lokalizacji pod inwestycje LIFE PACT w Krakowie został przeprowadzony w ścisłej współpracy z kluczowymi interesariuszami miejskimi. Jednostka Zarząd Infrastruktury Wodnej współpracowała z Radami Dzielnic, Zarządem Infrastruktury Komunalnej i Transportu (ZIKiT) oraz Zarządem Zieleni Miejskiej (ZZM) w celu wytypowania działek spełniających kryteria projektowe.

Proces typowania obejmował analizę działek miejskich pod kątem:

- własności komunalnej i dostępności prawnej
- powierzchni minimum 500 m²
- lokalizacji w obszarach o wysokim stopniu zurbanizowania
- potencjału adaptacyjnego do zmian klimatu
- możliwości wdrożenia rozwiązań opartych na naturze (NBS)

W wyniku tego procesu powołano **Komisję ds. opiniowania lokalizacji inwestycji w ramach Programu LIFE PACT**, która przeprowadziła szczegółową ocenę i wybór finalnych lokalizacji. Komisja uwzględniła kryteria techniczne, środowiskowe oraz społeczne, zapewniając reprezentację różnych dzielnic miasta.

Komisja przeprowadziła proces oceny lokalizacji w sposób systematyczny i transparentny. Podczas posiedzenia w dniu 15 grudnia 2022 r., które odbyło się online za pośrednictwem aplikacji Zoom, Przewodnicząca Komisji poinformowała, że otrzymała od wszystkich członków Komisji oceny lokalizacji wraz z uzasadnieniem w formie tabelarycznej karty oceny.

Proces decyzyjny charakteryzował się wysoką zgodnością - jak odnotowano w protokole: "W związku z dużą zgodnością dokonanej oceny przez poszczególnych Członków Komisji szeroka dyskusja i modyfikacja wspólnej punktacji nie była wymagana".

Zgodnie z założeniami projektu, Członkowie Komisji wskazali **3 lokalizacje pod zielone otoczenie i 2 lokalizacje pod budowę ogrodów deszczowych**. Wszystkie wybrane lokalizacje otrzymały najwyższą punktację spośród wszystkich lokalizacji podlegających ocenie według kryteriów ustalonych na posiedzeniu Komisji w dniu 12 grudnia 2022 r.

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Organizacja spotkań konsultacyjnych

Proces konsultacji społecznych został zorganizowany w formie cyklu otwartych spotkań z mieszkańcami poszczególnych dzielnic. Spotkania miały charakter:

Forma i struktura spotkań:

- **Prezentacje:** Przedstawienie założeń projektu LIFE PACT, koncepcji NBS oraz wstępnych propozycji zagospodarowania
- **Warsztaty:** Interaktywne sesje współprojektowania z udziałem mieszkańców i projektantów
- **Dyskusje:** Otwarte rozmowy umożliwiające zgłaszanie uwag, pytań i propozycji

Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy aktywnie zgłaszali swoje potrzeby i oczekiwania dotyczące zagospodarowania przestrzeni. Proces zbierania uwag był systematyczny i obejmował:

Mechanizmy informacji zwrotnej:

Projektanci zobowiązani byli do przedstawienia, w jaki sposób uwagi mieszkańców zostały uwzględnione w kolejnych wersjach projektów, co zapewniało transparentność procesu i budowało zaufanie społeczne.

Mechanizmy zapewnienia skutecznego udziału

Proces partycypacji w Krakowie został oparty na kilku kluczowych mechanizmach zapewniających rzeczywisty wpływ mieszkańców na ostateczny kształt projektów:

Otwartość spotkań:

- Wszystkie spotkania miały charakter otwarty dla mieszkańców dzielnic.
- Informacje o terminach i miejscach spotkań były publicznie dostępne.
- Zapewniono możliwość udziału różnych grup społecznych i wiekowych.

Informacja zwrotna:

- Systematyczne informowanie o postępach prac projektowych.
- Prezentacja sposobów uwzględnienia zgłoszonych uwag.
- Dokumentowanie procesu w formie notatek i protokołów.

Możliwość zgłaszania uwag po spotkaniach:

Mieszkańcy mieli możliwość kontynuowania dialogu również po zakończeniu formalnych spotkań, co pozwalało na doprecyzowanie szczegółów i rozwianie wątpliwości.

Współpraca z lokalnymi instytucjami:

Zaangażowanie Rad Dzielnic, jednostek miejskich oraz lokalnych organizacji zapewniało ciągłość procesu i jego zakorzenienie w strukturach społecznych.

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

"Life Pact ma dwa główne cele: zaangażowanie obywateli i interesariuszy np. władz lokalnych, organizacji pozarządowych we wdrażanie NBS oraz adaptację miasta do zmieniających się warunków klimatycznych. W ramach zaangażowania obywateli przeprowadzone będą konsultacje społeczne, mające na celu uwrażliwienie na negatywne skutki zmian klimatycznych w przestrzeni miejskiej oraz aktywizację do wdrażania NBS".

Zastosowane mechanizmy partycypacji zapewniły skuteczne zaangażowanie społeczności lokalnej w proces współprojektowania, co przełożyło się na wysoką akceptację finalnych rozwiązań oraz ich lepsze dostosowanie do lokalnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

5. Wyniki i efekty partycypacji

Transformacja podejścia do planowania przestrzeni publicznej

Proces konsultacji społecznych w ramach projektu LIFE PACT w Krakowie wpisał się trwającą fundamentalną zmianę w sposobie myślenia o planowaniu przestrzeni publicznej. W tym procesie, mieszkańcy stają się współautorami rozwiązań, które bezpośrednio wpływają na ich otoczenie i codzienne życie.

Budowanie kultury dialogu:

Spotkania konsultacyjne stały się przestrzenią, w której mieszkańcy mogli nie tylko wyrażać swoje opinie, ale także uczyć się od siebie nawzajem i od ekspertów. Proces ten przyczynił się do powstania lokalnych społeczności praktyki, które kontynuują działania na rzecz adaptacji klimatycznej również po zakończeniu formalnych konsultacji.

"Life Pact ma dwa główne cele: zaangażowanie obywateli i interesariuszy np. władz lokalnych, organizacji pozarządowych we wdrażanie NBS oraz adaptację miasta do zmieniających się warunków klimatycznych"

Wpływ partycypacji na proces podejmowania decyzji

Demokratyzacja planowania przestrzennego i mechanizmy włączania głosu mieszkańców:

Doświadczenia z projektu LIFE PACT ustanowiły nowy standard konsultacji społecznych w Krakowie. Mieszkańcy, którzy doświadczyli rzeczywistego wpływu na kształt swojego otoczenia, będą oczekiwać podobnego poziomu zaangażowania w przyszłych projektach miejskich. To tworzy presję na dalsze demokratyzowanie procesów planistycznych.

Proces konsultacji wykazał, że mieszkańcy posiadają głęboką wiedzę o swoim lokalnym środowisku i potrafią artykułować konkretne potrzeby. Przykładem może być kwestia bezpieczeństwa, gdzie mieszkańcy nie tylko zgłaszali problem, ale także proponowali konkretne rozwiązania:

Mieszkańcy przestali być biernymi odbiorcami rozwiązań narzucanych odgórnie, a stali się aktywnymi współtwórcami swojego środowiska życia. Ten proces demokratyzacji planowania przestrzennego przełożył się na większą legitymizację społeczną podejmowanych decyzji.

Mieszkańcy konsekwentnie podkreślali znaczenie elementów, które wcześniej mogły być traktowane jako drugorzędne - takich jak miejsca do odpoczynku, dostęp do wody pitnej czy elementy edukacyjne. To przesunięcie akcentów z czysto funkcjonalnych rozwiązań na te wspierające jakość życia i budowanie społeczności stało się kluczowym wnioskiem z procesu partycypacji.

Budowanie świadomości społecznej i klimatycznej

Edukacja przez uczestnictwo:

Proces konsultacji stał się platformą edukacyjną, na której mieszkańcy poznawali koncepcję rozwiązań opartych na naturze (NBS) oraz ich znaczenie dla adaptacji miasta do zmian klimatu. Uczestnictwo w projektowaniu przestrzeni pozwoliło mieszkańcom zrozumieć złożoność wyzwań klimatycznych i możliwości ich rozwiązywania na poziomie lokalnym.

Mieszkańcy, którzy początkowo mogli być sceptyczni wobec "zielonych" rozwiązań, w trakcie procesu konsultacji stawali się ich rzecznikami. Przykładem może być rosnące zainteresowanie mieszkańców oświetleniem solarnym czy systemami retencji wód opadowych - rozwiązaniami, które początkowo mogły wydawać się obce lub niepraktyczne.

Proces partycypacji przyczynił się do wyłonienia lokalnych liderów - mieszkańców, najbardziej zaangażowanych i świadomych.

Proces konsultacji przyczynił się do odbudowy zaufania między mieszkańcami, a władzami miejskimi. Mieszkańcy, którzy doświadczyli, że ich głos ma rzeczywisty wpływ na podejmowane decyzje, wykazują większą gotowość do uczestnictwa w życiu publicznym i współpracy z instytucjami miejskimi.

6. Wnioski wyciągnięte przez realizujących projekt z procesu partycypacji.

Miasto nauczyło się doceniać wiedzę mieszkańców o ich lokalnym środowisku. Mieszkańcy posiadają unikalne informacje o funkcjonowaniu przestrzeni, wzorcach jej użytkowania i problemach, które mogą umknąć uwadze planistów i projektantów.

Proces partycypacji wymagał od przedstawicieli miasta i projektantów znacznej cierpliwości i elastyczności. Miasto nauczyło się, że skuteczne konsultacje wymagają czasu na budowanie zaufania, wyjaśnianie złożonych kwestii i wypracowywanie kompromisów. Doświadczenia pokazały także, że partycypacja społeczna nie może być jednorazowym wydarzeniem, ale musi być procesem systematycznym, obejmującym różne etapy - od identyfikacji potrzeb, przez współprojektowanie, po monitoring realizacji i ewaluację efektów.

Skuteczna partycypacja wymaga jasnej komunikacji na każdym etapie procesu. Mieszkańcy muszą rozumieć nie tylko to, co się dzieje, ale także dlaczego i w jaki sposób ich uwagi są uwzględniane lub odrzucane. Proces ten potwierdził rolę systematycznego budowania kompetencji partycypacyjnych zarówno po stronie mieszkańców, jak i przedstawicieli administracji. Miasto zainwestowało w szkolenia dla swoich pracowników w zakresie moderowania konsultacji i angażowania społeczności.

Długoterminowe efekty społeczne:

Wzmocnienie więzi społecznych:

Proces konsultacji przyczynił się do wzmocnienia więzi między mieszkańcami poszczególnych dzielnic. Wspólne projektowanie przestrzeni stało się okazją do poznania się sąsiadów i budowania lokalnych sieci wsparcia.

Dofinansowane
przez Unię Europejską

Zarząd
Infrastruktury Wodnej
w Krakowie

Projekt LIFE20 CCA/BE/001710 „Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu LIFE oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wzrost aktywności obywatelskiej:

Mieszkańcy, którzy doświadczyli skuteczności swojego zaangażowania w projekcie LIFE PACT, wykazują większą aktywność w innych inicjatywach miejskich. Obserwuje się wzrost uczestnictwa w zebraniach rad dzielnic, konsultacjach budżetu obywatelskiego i innych formach partycypacji społecznej. Wypracowany model partycypacji społecznej stał się wzorcem dla innych inicjatyw miejskich. Mechanizmy współprojektowania, transparentności i informacji zwrotnej są obecnie adaptowane w innych projektach realizowanych przez miasto Kraków, tworząc spójny system angażowania mieszkańców.

Kształtowanie tożsamości miejsca:

Proces współprojektowania przyczynił się do wzmocnienia tożsamości lokalnej i poczucia przynależności mieszkańców do swojego otoczenia. Przestrzenie, które powstały w wyniku konsultacji, są postrzegane jako "nasze" - co przekłada się na lepszą dbałość o nie i większe poczucie odpowiedzialności.

Podsumowując, proces partycypacji społecznej w ramach projektu LIFE PACT w Krakowie zrealizował swoje pierwotne cele, stając się katalizatorem szerszych zmian społecznych i kulturowych. Wpłynął nie tylko na kształt konkretnych przestrzeni publicznych, ale także na sposób myślenia o planowaniu miejskim, relacjach między mieszkańcami a władzami oraz roli społeczności lokalnych w kształtowaniu przyszłości miasta.

Analiza dokumentacji i przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami wykazała, że powielanie sprawdzonych praktyk z Leuven i Madrytu przyczyniło się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców Krakowa, lepszej akceptacji projektów oraz wypracowania rozwiązań lepiej dostosowanych do lokalnych potrzeb.

7. Podsumowanie raportu:

W Krakowie wdrożenie projektu LIFE PACT stało się impulsem do zmiany podejścia do planowania przestrzeni publicznej. Mieszkańcy, zaproszeni do współprojektowania rozwiązań opartych na naturze, zyskali realny wpływ na kształt otoczenia. Konsultacje nie ograniczały się do zbierania opinii – były przestrzenią dialogu, edukacji i budowania wspólnoty. W trakcie spotkań mieszkańcy dzielili się wiedzą o lokalnych potrzebach, zgłaszali postulaty dotyczące bezpieczeństwa, zieleni czy funkcji rekreacyjnych. Ich głos był słyszalny na każdym etapie: od wyboru lokalizacji, przez projektowanie, po wdrażanie rozwiązań takich jak monitoring, oświetlenie solarne czy elementy edukacyjne.

Proces ten przyniósł namacalne efekty dla lokalnej społeczności – projekty zostały dostosowane do rzeczywistych oczekiwań społeczności, a mieszkańcy zaakceptowali finalne koncepcje. Partycypacja przyczyniła się do wzrostu świadomości klimatycznej, wyłonienia lokalnych liderów i budowania zaufania do instytucji miejskich. Miasto nauczyło się doceniać lokalną wiedzę, elastycznie reagować na potrzeby oraz prowadzić systematyczny dialog z mieszkańcami. Doświadczenia z LIFE PACT wyznaczyły nowy standard konsultacji społecznych w Krakowie, stając się wzorem dla kolejnych inicjatyw i budując fundament pod trwałe zaangażowanie obywateli w adaptację miasta do zmian klimatu.